

Anni Pietarinen

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto esityksestä eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta (HE 68/2024)

Sosiaali- ja terveysministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä ulkomaalaislain muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan lisättävän työntekijän oleskelulupa-erillinen palkkaraja, jonka euromääräinen taso määritellään valtioneuvoston asetuksella. Hallitusohjelmassa on sovittu siitä, että palkkaraja on 1600 euroa. Esityksen tavoitteena on varmistaa, että työperusteinen maahanmuutto vahvistaa julkista taloutta, ilman että palkkarajan asettaminen rajoittaisi liikaa työvoiman saatavuutta.

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että hallituksen esityksen tavoitteet ovat kannatettavia. 1600 euron vähimmäistuloraja vahvistaa henkilöiden toimeentuloa ja mahdollisuutta tulla tosiasiallisesti toimeen ilman toimeentuloa turvaaviin etuuksiin tukeutumista.

Esityksen mukaan tällä hetkellä palkkaraja ei nouse automaattisesti ansiotasoindeksin perusteella, vaan valtioneuvoston tulisi erikseen päättää sen nostamisesta asetusta muuttamalla. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että palkkarajan säännöllinen, esimerkiksi vuosittainen, tarkastelu ennalta määritellyn menettelyn mukaisesti olisi tarkoituksenmukaista lakiehdotuksen tavoitteen saavuttamisen kannalta.

Esityksessä todetaan, että lupaharkinnassa tulisi varmistaa, että palkka ylittää palkkarajan koko sen ajan kuin henkilö työskentelee luvan turvin Suomessa. Palkkarajan tulisi ylittyä laskennallisesti kuukausittain työntekijän oleskeluluvan voimassa ollessa ja tämä tarkistettaisiin jatkolupaharkinnassa. Tässä arvioinnissa voitaisiin huomioida palkka kokonaisuudessaan mukaan lukien lomarahat, lisät ja muut palkanosat. Ensimmäisen lupahakemuksen palkkarajan ylittymisen arvioinnissa ei otettaisi huomioon mahdollisia palkanlisä- tai vuosilomiin liittyviä korvauksia (esim. vuosiloma-ajan palkka, lomakorvaus), vaan palkan tulee ilman lisiä ylittää palkkaraja.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että esityksessä oleva kirjaus palkkarajan ylittymisestä laskennallisesti saattaa johtaa epä johdonmukaiselta vaikuttavaan viranomaiskäytäntöön palkkarajan valvonnassa lupa- ja valvontaviranomaisen välillä.

Palkkarajan toteutumisen valvonnassa työsuojeluviranomaisella olisi käytössä tiedot palkoista, jotka on maksettu tarkastushetkeen asti, eikä se lähtökohtaisesti pystyisi huomioimaan myöhemmin oleskeluluvan

Anni Pietarinen

aikana saatavia palkkoja. Työsuojeluviranomainen ei siten voi arvioida, kuten lupaviranomainen tekee jatkolupaharkinnassa, palkkarajan ylittymistä laskennallisesti kuukausittain työntekijän koko oleskeluluvan aikana vaan arvioi sen toteutumista tarkastushetkellä ja tämän arvioinnin perusteella päättää jatkotoimenpiteistä. Kuten esityksessä todetaan, työsuojeluviranomaisen tehtävänä on ulkomaalaislain 85 §:n 2 momentin mukaan velvollisuus tehdä ilmoitus poliisille, jos se havaitsee mm. että työnantaja on työntekijän oleskelulupahakemuksen yhteydessä vakuuttanut korkeamman kuukausiansion kuin mitä todellisuudessa työsuhteessa on ollut. Tällainen teko on ulkomaalaislain 186 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella rangaistava työnantajan ulkomaalaisrikkomuksena.

Sosiaali- ja terveysministeriö korostaa, että työsuojelutarkastuksiin käytettävien jo nyt erittäin rajallisten resurssien takia on ensisijaisen tärkeätä, että palkkarajan valvonta työsuojelutarkastuksissa olisi suoraviivaista eikä juurikaan lisäisi työsuojelutarkastajien kokonaistymäärää.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että jatkolupaharkinnan perustuessa laskennalliseen kuukausipalkkaan sekä lomarahojen, lisien ja muiden palkanosien huomiointi toteutuneen palkan arvioinnissa jatkolupaharkinnassa voi viestiä työnantajalle, ettei lupahakemuksessa ilmoitettua 1600 euron ylittävää palkkarajaa tule kuukausitasolla välttämättä käytännössä saavuttaa, ainakaan ilman lisiä ja muita palkanosia. Työntekijän kuukausitulot voivat vaihdella huomattavasti, jos kyseessä on esimerkiksi osa-aikatyö, jossa on sovittu vain minimityömäärästä tai ala, jossa tehtävän työ määrä vaihtelee merkittävästi kausittain (esim. maatalous- tai puutarha-ala).

Ministeriö huomauttaa, että työsuojeluviranomainen kuitenkin valvoo lupahakemuksessa vakuutettujen työehtojen toteutumista. Työsuojeluviranomaisen tehtävänä on ulkomaalaislain 85 §:n 2 momentin mukaan velvollisuus tehdä ilmoitus poliisille, jos se havaitsee, että työnantaja on työntekijän oleskelulupahakemuksen yhteydessä tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta antaa viranomaiselle virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja ulkomaalaisen työnteon ehdoista. Tällainen teko on ulkomaalaislain 186 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella rangaistava työnantajan ulkomaalaisrikkomuksena.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että esitetty muutos ei vaikuta henkilöiden sosiaaliturvaoikeuksiin. Suomeen ulkomailta muuttava työntekijä saa oikeuden joihinkin sosiaalietuuksiin, esimerkiksi sairauspäivärahaan, kun palkka on vähintään 800,02 e/kk (2024). Näin ollen on mahdollista, että rajallisen oikeuden joihinkin sosiaalietuuksiin voi saada myös palkkarajaa alhaisemmalla palkkasummalla, mutta käytännön tasolla muutos vaikuttanee todennäköisesti päinvastaisesti, nostamalla tämän rajan palkkarajan tasolle. Lähtökohtaisesti vasta kun työntekijän voidaan katsoa asuvan Suomessa vakinaisesti asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annetun lain perusteella (16/2019), esimerkiksi työntekijän asuttua Suomessa jo vuoden, on hänellä oikeus etuuksiin kuten muillakin Suomessa asuvilla eikä esitetyllä palkkarajalla ole vaikutusta tähän.